

[Indenrigsministeren.]

muligheden af at begrænse den beføjelse, der er nedlagt i lovforslaget. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at jeg finder det meget vanskeligt at formulere en begrænsning, men jeg vil gerne føje til, at det, der her er tale om at ekspropriere, er af så ringe værdi, at jeg tror, at det ærede medlem, når vi får set lidt nærmere på det, vil frafalde sit ønske.

Det ærede medlem hr. Bækgaard var — i lighed med sit partis ordfører ved sagens tidligere behandling — meget kritisk, men da det ærede medlem jo overvandt sig og anbefalede lovforslaget, lader jeg ham slippe.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Karl Max Rasmussen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget.

(Lovforslaget (nr. 18) findes i tillæg A. sp. 341, fremsættelsen i tidenden sp. 56).

Første næstformand (From): Sammen med denne sag foretages den under punkt 5 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg.

(Lovforslaget (nr. 19) findes i tillæg A. sp. 333, fremsættelsen i tidenden sp. 56).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Holger Eriksen: Der er tale om genfremstillinger. Jeg skal derfor ikke gentage, hvad jeg fremførte ved første behandling for 1 år siden, og jeg skal heller ikke spille tiden med en klagesang over, at udvalget ikke i sidste samling blev færdig med sit arbejde,

men blot knytte nogle bemærkninger til det nye i lovforslagene.

Her skal jeg først nævne de såkaldte spærrereglers første fase, nemlig den, der angår anmeldelse af nye partier. Den er blevet mildnet i forhold til det i fjor foreslåede, ja, på et enkelt punkt også i forhold til det gældende, nemlig derved, at indsamlede underskrifter til partianmeldelser nu får gyldighed i en folketingsperiode, hvilket jeg finder rimeligt. Kravet om de hyppige indsamlinger havde en ganske lille bismag af chikane. Ud fra en principiel betragtning er det forkert, at det tyske mindretal opnår en forret, men jeg finder det forsvarligt, at man i stedet anlægger en national betragtning, altså at man drager den valglovsmæssige behandling af det danske mindretal syd for grænsen ind i vurderingen, og set fra det synspunkt kan jeg ikke finde noget at indvende imod bestemmelsen.

Så vidt jeg erindrer, gik alle partiers ordførere imod den gældende regel, der gav folketingsmedlemmer særrettigheder ved anmeldelse af nye partier. Det glæder mig, at den højtærede indenrigsminister har draget konsekvensen deraf. Selv om 20.000 underskrifter til anmeldelse af et nyt parti i mine øjne var bedre end den foreslåede hundrede-femoghalvfjerdsindstyvendel af stemmerne ved det sidste folketingsvalg, så har det sidste dog automatikkens fordel, og jeg kan anbefale bestemmelsen. Der opstår imidlertid det ganske lille spørgsmål, om der ikke er et modsætningsforhold mellem § 23, stk. 2, der fastsætter den nævnte brøk, og stk. 4, der siger, at anmeldelsen har gyldighed i mindst ét år. Hvis nu et parti har samlet nøjagtig det antal underskrivere, der krævedes ved sidste valg, og det følgende valg giver en større vælgerdeltagelse — hvilken af bestemmelserne er så gældende?

Tilbage har jeg kun at nævne, at den højtærede indenrigsminister midlertidigt har ladet forslaget om kredsoplægninger i Århus amt og de to københavnske storkredse falde. Jeg er enig i, at set fra et partisynspunkt er det ikke mere påkrævet med ændringer i de sidstnævnte amts- og storkredses opstillingskredse. På den anden side må jeg så stærkt, som det er muligt, understrege, at medens man har været stærkt optaget af at give partierne, hvad partiernes var, så har man i høj grad forsømt at tage hensyn

[Holger Eriksen.]

til vælgernes indflydelse på, hvem der skal vælges inden for partiet. Og der sker ikke nogen ændring deri, så længe man oprettholder et system, hvorefter vælgertallet i de enkelte opstillingskredse kan være 4 gange så stort som vælgertallet i en anden opstillingskreds inden for samme amt, og her kan man ikke gøre gældende, at en arrondissement må komme som en samlet reform, når sammenlægning af sognekommunerne er fuldblyndet. Min erfaring siger mig nemlig, at ved hver omlægning vil ikke blot enkelte mandater i hvert amt komme i farezonen, men det kan også gælde kredsformandsstillinger o. lign. Dette parret med den almindelige konservatisme, der reagerer imod enhver omlægning, ligegyldigt hvor rimelig den måtte være, vil fremkalde en samlet modstand mod ændringer. Vil man derfor have en fornuftig ordning, bliver man nødt til at tage det stykke for stykke. Måske ville det være bedst, hvis man, hvad der fra anden side er peget på over for mig, hurtigst muligt gennemførte lovforslagene almindelige indhold, men derimod lod udvalget fortsætte arbejdet med valgkredsomlægning i den kommende tid.

Dette ville vel indebære, at man ikke gennemførte ændringen mellem Næstved- og Præstøkredsen på indeværende tidspunkt, bl. a. også fordi det ikke er helt uden problemer. Årsagen til ændringen er oprettelsen af den store Fladså kommune, hvorved man flytter 900 vælgere i Hammer fra Præstøkredsen til Næstvedkredsen. Jeg er enig med den højtærede indenrigsminister i, at man ikke kan have en kommune opdelt i to valgkredse.

Rent tilfældigt har jeg i de sidste dage gennemkrydset den pågældende kommune, og jeg må indrømme, at den geografisk hører til Næstvedkredsen, den er simpelt hen nabokommune til Næstved by. På den anden side ser det jo lidt mærkeligt ud, at man tager 900 vælgere fra amtets mindste kreds — og tilmed en kreds, der har de svageste udviklingsmuligheder — og giver dem til amtets største kreds. Det må vi jo se nærmere på i udvalget, som for lovforslagene væsentligste indholds vedkommende bør gøre sit arbejde færdigt meget hurtigt.

Harald Nielsen: Det foreliggende folketingsvalglovsforslag er jo en genfremsættelse, og jeg skal derfor indskrænke mine bemærkninger til at sige en lille smule om de ændringer, der nu er sket i forhold til det forslag, vi sidst behandlede.

Folketingsmedlemmernes ret til uden underskriftsindsamling hos vælgerne at anmelde et nyt parti er slettet, hvad jeg kan erklære mig tilfreds med, da det opfylder et ønske, som jeg på venstres vegne tidligere har fremsat. Det var en urimelig ordning i dette spørgsmål at give folketingsmedlemmerne en privilegeret stilling. For fremtiden må de, der vil danne nye partier — folketingsmænd ligesom andre — samle underskrifter. Antallet var tidligere af den højtærede minister fastsat til 20.000, men nu foreslås det reduceret til gennemsnitsstemmetallet pr. mandat ved det sidst afholdte folketingsvalg; det kan der jo være en vis rimelighed i, så det skal jeg ikke gøre særlige indvendinger imod. Gyldigheden af underskrifterne er foreslået udvidet til at være fra det ene valg til det næste, men det kan jo godt være — som det ærede medlem hr. Holger Eriksen gjorde opmærksom på — at formuleringen ikke er helt, som den skal være.

Det tyske mindretal fritages for disse underskriftsindsamlinger, og det kan finde sin begrundelse i, at der her er tale om et nationalt mindretal; men det er vel også et spørgsmål, om bestemmelsen herom er rigtigt formuleret. Det er vel ikke nok at sige, at det tyske mindretal er fritaget; det må vel også nærmere præciseres, hvem det er, der har denne ret til at anmelde et sådant parti; men det kan vi jo se nærmere på i udvalget.

Hvad valgkredsændringerne angår, har som allerede nævnt ministeren jo reduceret sit forslag, således at det nu kun drejer sig om Københavns amt og Præstøkredsen; dér deler jeg det ærede medlem hr. Holger Eriksens opfattelse, at der er noget uheldigt i, hvis man ved sådanne kredsomlægninger gør en kreds større, som vokser stærkt, og en kreds mindre, som ikke har en tilsvarende vækst i befolkningen. Også det hører imidlertid til det, man kan se nærmere på i udvalget.

Vi er fra venstres side indstillet på, at

[Harald Nielsen.]

valglovsrevisionen må komme hurtigt; vi har i virkeligheden alle sammen lovet vælgerne, at den hurtigt skulle blive bragt i orden efter folketingsvalget, så de vidste, hvad de havde at rette sig efter, når de foretog deres kandidatopstillinger. Nu er der allerede gået et år, og jeg synes derfor ikke, vi må trække tiden unødigt ud, men sørge for at få valglovsrevisionen gennemført snarest muligt.

Om den kommunale valglov vil vor ordfører på dette område, det ærede medlem hr. Jens Chr. Christensen, sige et par ord.

Jens Chr. Christensen: Jeg skal ikke gøre ret mange bemærkninger om forslaget til ændring af den kommunale valglov, men der er enkelte ting, som vi fra venstres side ønsker at pege på.

Vi kan gå ind for ændringerne i numrene 1-8. De er alle af teknisk karakter og står i forbindelse med forslaget til ændring af folketingsvalgloven.

Nr. 9 drejer sig om ophævelse af § 28. I § 28 siges det:

„I et kommunalt råd kan hverken mand og hustru eller beslægtede i op- og nedstigende linje samtidigt være medlemmer.“

Denne paragraf ønsker man nu slettet.

Jeg er ikke helt sikker på, at det vil være rigtigt at afskaffe denne paragraf. Ganske vist stiler vi nu efter at gøre kommunerne større, men indtil videre har vi dog enkelte kommunalråd med kun 5 medlemmer. Vi har en hel del kommunalråd med 7 medlemmer, og vi ved, at der i enkelte kommuner kan være familier, der helt dominerer. Det kan føre til, at det i sådanne småkommuner, f. eks. bysamfund, bykommuner, bliver en enkelt familie, der besætter flertallet af kommunalbestyrelsespladserne. Det er i hvert fald et problem, vi gerne vil have drøftet i et udvalg.

Ændringerne under numrene 10, 11 og 12 kan vi fra vor side godtage.

I nr. 13 foreslås det, at § 33 helt ophæves. Det er den sidste rest af skattesvarelsesprincippet i den kommunale valglov, man nu vil afskaffe. Venstre finder, det er et princip, der i forvejen i alt for stærk grad er blevet udhulet. Det bærer vi fra venstres side i hvert fald ikke ansvaret for. En del

af det princip, at med rettigheder følger også pligt og ansvar, har man imod venstres ønske tidligere afskaffet, og det er nu den sidste rest, man vil afskaffe ved det foreliggende lovforslag, idet det foreslås at afskaffe valgbarhedsfortabelsen. Den sag kan bedømmes meget forskelligt, og det vil jeg tro man gør indsen for alle partier. Vi mener, det vil være en dårlig gerning over for de kommunalbestyrelser, der fremover skal forestå det meget vigtige arbejde og den meget vigtige økonomiske administration ude i kommunerne.

Jeg ved meget vel, at de kommunale organisationer er gået ind for en afskaffelse af skattesvarelsesbestemmelsen. Man har henvist til, at der var et alt stort besvær forbundet med at opretholde denne bestemmelse. Man har også henvist til, at der er noget urimeligt i, at det forlanges, at den, der bliver valgt ind i en kommunalbestyrelse, på valgdagen skal være fri for skatterestance, men det tillades, at han lader være med at betale skat i de kommende 4 år. Jeg har nu den opfattelse, at den borger, der har den indstilling, at han vil betale skat på valgdagen, han har nok også den indstilling, at han vil betale skat, så længe han sidder i kommunalbestyrelsen. Men det, jeg synes vi må gardere os imod, det er ikke at få for mange af dem, som lader hånt om, hvorvidt man betaler skat eller ikke, valgt ind i kommunalbestyrelserne. Vi kunne jo også gå den vej for at undgå, at man skal være fri for skatterestance, når man bliver valgt, men kan pådrage sig skatterestance fremover, at vi siger, at hvis ikke der indtræder f. eks. arbejdsløshed eller sygdom for vedkommende kommunalbestyrelsesmedlem, så må den pågældende ikke være i restance i den periode, hvor vedkommende har sæde i det kommunale råd.

Nr. 14 taler om et valgbarhedsnævn. Det er vi fra venstres side godt tilfreds med. Vi har jo set, hvorledes man, så længe disse valgbarhedsprincipper skulle bedømmes ude i kommunerne, fra den ene kommune til den anden har anlagt en forskellig bedømmelse. Jeg mener, det er rigtigt at have et valgbarhedsnævn. Jeg vil gerne rejse det spørgsmål, om ikke en borger, der på en eller anden måde har følelsen af eventuelt at ville få sin valgbarhed underkendt, forud for valget skal kunne spørge hos dette nævn,

[Jens Chr. Christensen.]

hvorledes hans eller hendes tilfælde vil blive bedømt. Det spørgsmål blev f. eks. stillet mig i formiddags, om en kone, hvis mand har fået en lille skattebøde for en 4-5 år siden, nu kunne risikere at få sin valgbarhed underkendt af et kommende valgbarhedsnævn, og jeg vil gerne rejse det spørgsmål over for den højtærede minister, hvad ministeren mener at kunne svare hertil.

Alle de øvrige ændringer, der foreslås, er, så vidt jeg kan se, af teknisk karakter. Men ud over de ændringer, den højtærede minister foreslår, er der to ting, som vi fra venstres side ønsker drøftet i det udvalg, der nu bliver nedsat til behandling af disse lovforslag. Det første drejer sig om valgmåden og det andet om indkaldelse af stedfortræder.

Må jeg om det første sige, at vi ved alle kommunalvalg har lejlighed til at stemme personligt på de opstillede kandidater; men medens det er sådan, at personlige stemmer ved sognekommunalvalg kan få den afgørende betydning — uanset hvor på listen kandidaterne befinder sig, kan vedkommende blive valgt i kraft af personlige stemmer — så forholder det sig helt anderledes, når det drejer sig om amtskommunalvalgene. Her viser erfaringen, at kun i ganske enkelte tilfælde har personlige stemmer været i stand til at forrykke en kandidatlistes rækkefølge.

Fra venstres side ønsker vi i et udvalg undersøgt, om vi kan udforme loven sådan, at de personlige stemmer får en større vægt i forhold til listestemmerne, end de har ifølge den nugældende lov. Det gælder f. eks. også oprykning fra stedfortræderlister. I samtlige sognekommunalbestyrelser er det sådan efter den nugældende lov, at stedfortræderen rykker op efter placeringen på listen uanset antallet af de personlige stemmer. Efter venstres mening ville det være rimeligt og retfærdigt, om en sådan oprykning foregik efter antallet af personlige stemmer, som de pågældende kandidater har opnået på valgdagen.

I § 35 er det nævnt, hvornår der er brug for stedfortræder, og her er vi ved det andet spørgsmål, vi ønsker at rejse. Folketingsvalgloven hjemler ret til at indkalde stedfortræder, hvis et medlem bliver syg og det skønnes, at sygdommen bliver af længere

varighed, eller når et medlem er udsendt i offentlige anliggender. Noget sådant vil vi fra venstres side mene også kunne overføres til den kommunale valglov. Det vil have betydning for meget små mindretalsgrupper i en kommunalbestyrelse, men det kan også få betydning for større mindretalsgrupper, og det kan navnlig få betydning for en flertalsgruppe.

Jeg nævner disse spørgsmål, for at vi kan få dem drøftet, ikke for at vi skal trække tiden ud i det udvalgsarbejde, vi står over for. Jeg vil give den højtærede minister ret i, at af hensyn til kommunalbestyrelsernes arbejde er det nødvendigt, da vi står over for et valg til kommunesamfundet her til foråret, at vi får den kommunale valglov gjort færdig allerede i efteråret. Vi vil i hvert fald fra venstres side tilsige vor støtte dertil.

Haunstrup Clemmensen: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Poul Sørensens, er forhindret i at være til stede, skal jeg på det konservative folkepartis vegne gøre nogle enkelte synspunkter gældende. Da der er tale om en genfremsættelse, skal jeg henvise til de principielle synspunkter, vi i sidste folketingsår gjorde gældende på disse områder, men vil gerne om de nye ændringer, der er indeholdt i disse to lovforslag, fremsætte nogle synspunkter.

For det første er den højtærede minister nået til at foreslå, at vi ændrer kredsinddelingen i Københavns amt, foretager en mindre ændring i Præstø amt, men derudover ikke på indeværende tidspunkt foretager yderligere ændringer på dette punkt. Vi kan fra det konservative folkepartis side tiltræde denne fremgangsmåde. Det er vel klogt også her at følge linjen, at hvad vi evner, skal vi kaste af i de nærmeste krav, og ingen er vel i tvivl om, at de nærmeste krav er ændringerne i Københavns amt, således som hele befolkningsudviklingen dér har fundet sted.

For det andet er der tale om at give visse rettigheder til det tyske mindretal, idet det ikke skal gennemføre den underskriftsamling, som andre partier i givet fald skal præstere. Vi har fra det konservative folkepartis side i kontaktudvalget over for det tyske mindretal tilkendegivet vor forståelse for dette synspunkt og er derfor rede

[Haustrup Clemmensen.]

til at medvirke til bestemmelsens gennemførelse, selv om vi naturligvis i udvalget, som det ærede medlem hr. Holger Eriksen også gjorde opmærksom på, må se nærmere på, under hvilken form denne bestemmelse mest hensigtsmæssigt kan finde indpas i valgloven.

Der er endelig foreslået en ændring i forhold til forslaget i sidste samling i spørgsmålet om retten til at anmelde et nyt parti. Da det konservative folkeparti som bekendt er modstander af alle privilegier, er vi også helt rede til at være med til nu langt om længe at afskaffe det privilegium, at et eller flere folketingsmedlemmer kan anmelde et nyt parti. Vi hilser denne ændring med glæde og synes, at det i og for sig er en logisk og rigtig tanke, at $\frac{1}{175}$ af vælgerbefolkningen er det grundlag, på hvilket man kræver de indsamlede underskrifters tal gjort op. Også her kan vi altså tilsige velvillig forståelse.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at der derudover naturligvis altid er en række problemer, der for den enkelte kan have stor betydning, men som af administrative grunde kan være vanskelige at løse. Vi har i tidligere valglovsudvalg arbejdet med adskillige af den slags spørgsmål. Jeg vil gerne lige henlede opmærksomheden på, at det ikke mindst for danske tjenestemænd i udenrigstjenesten utvivlsomt med god grund er en stadig kilde til irritation, at man på de forskellige ambassader vel kan ekspedere stemmer hjem til landet fra de danske, der midlertidigt opholder sig i udlandet, men at ambassadens egne tjenestemænd er forhindret i at deltage i stemmeafgivning i et demokratisk samfund. Vi er klar over de vanskeligheder, der ligger på dette område, men ville finde det naturligt, at man i udvalget søgte at finde frem til en ordning, der jo i givet fald måske også kunne komme andre i tilsvarende placering til gode; jeg tænker f. eks. på en række af de danske statsborgere, der for en kortere eller længere periode varetager opgaver uden for landets grænser, f. eks. i national tjeneste i Sydslesvig.

Jeg skal slutte disse bemærkninger med at tilsige det konservative folkepartis velvillige og hurtige medvirken i det udvalgsarbejde, der nu forestår.

Baunsgaard: Også mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Skytte, er forhindret i at være til stede, og jeg skal da på hans vegne meddele, at det radikale venstre vil være indstillet på at medvirke til en meget hurtig gennemførelse af de nødvendige ændringer i den kommunale valglov.

Hvad forslaget til ændring af folketingsvalgloven angår, er der nok tale om en genfremsættelse, men samtidig om en genfremsættelse med visse ændringer i forhold til lovforslaget i sidste folketingsår, som er af ganske principiel betydning, og også jeg må derfor gøre nogle få bemærkninger om disse betydningsfulde ændringer.

Først og fremmest er der ændringen vedrørende underskriftsindsamling. Vi er i det radikale venstre principielt tilhængere af, når man skal have denne underskriftsindsamling, at man da sætter den i et vist forhold til det sidst afholdte folketingsvalg; derved bliver der en vis parallelitet i hvert fald rent principielt til den begrænsning, der er i adgangen til repræsentation i folketinget, og vi mener, det er rigtigt at sætte underskriftsindsamlingen i forhold til det antal stemmer, der blev afgivet ved det sidst afholdte folketingsvalg. Vi kan også principielt tilslutte os bestemmelsen om, at disse underskriftsindsamlinger bliver gyldige i en valgperiode, hvad vi finder både principielt og praktisk rigtigt.

Forslaget om at ophæve folketingsmedlemmernes adgang til uden underskriftsindsamling at anmelde et nyt parti kunne give anledning til principielle betragtninger både for og imod denne bestemmelses ophævelse. Vi er i det radikale venstre ud fra de indvundne erfaringer og de drøftelser, der er foregået i udvalgsarbejdet i sidste folketingssamling, kommet til det resultat, at det alt taget i betragtning er rigtigt at ophæve denne adgang for folketingsmedlemmerne, og vi kan da også medvirke til dette.

En enkelthed i lovforslaget må jeg ligesom et par af de foregående ordførere gøre en bemærkning til, fordi den har nogen principiel betydning; det er den foreslåede ændring af kredsinddelingen i Præstø amt. Det, man gør, er jo, som det er blevet fremhævet, at tilføje de 900 stemmer fra en kommune, der hidtil har hørt til amtets mindste valgkreds, til amtets største valg-

[Baunsgaard.]

kreds. Herved kommer man i virkeligheden til at yde et bidrag til det modsatte af det, vi principielt stræber efter i valgloven, nemlig at gøre valgkredsene, så langt som det er muligt, nogenlunde lige store. Her foretager man altså bevidst en handling, der trækker den modsatte vej, og jeg henstiller til dem, der skal arbejde med spørgsmålet i udvalget, at man nøje overvejer, om dette nu også er hensigtsmæssigt ud fra de principielle ønsker, man har om kredsinddelingerne og kredsens størrelse.

Ja, med disse ord skal jeg tilsige det radikale venstres velvillige behandling af de to lovforslag.

Poul Dam: De to foreliggende lovforslag er jo genfremsættelser, dog med forskellige ændringer, der hidrører dels fra forårets forhandlinger i udvalget, dels fra en vist ikke helt glemt scene i spørgetiden den 12. maj. Sagen haster jo på grund af forberedelserne til kommunevalgene den 8. marts, men det kan ikke nægtes, at der egentlig er behov for langt videregående ændringer i hvert fald i loven om valg til folketinget. Vi kører med hensyn til valgsystemet stadig på det hastige kompromis, der blev indgået i 1920. Der er siden blevet lappet på det den ene gang efter den anden, og der er foretaget forskellige korrektioner, og virkningerne er først og fremmest blevet én, som man i hvert fald i meget høj grad opdager, når man skal prøve at undervise i samfundslære: at valg-systemet er ganske overordentlig indviklet, og at det næsten ikke er til at forklare for nogen.

Jeg synes, der skal opstilles to meget centrale krav til en valglov. Den skal dels være neutral i forhold til de politiske anskuelser; det vil sige, at man skal sørge for, at vælgerne kommer til at stemme i overensstemmelse med deres principielle opfattelse og ikke på grundlag af en eller anden uvedkommende betragtning — f. eks. at nogle spærreregler vil forhindre deres stemme i at få nogen betydning — stemmer imod deres overbevisning, dels skal mandaterne naturligvis fordeles ligeligt i overensstemmelse med grundlovens ord. Men valgloven skal altså også være forståelig.

Det system, vi har i øjeblikket, er faktisk ikke neutralt. De små partier får færre

stemmer, end vælgerne egentlig gerne ville give dem, fordi vælgerne som følge af spærrereglerne er bange for, at deres stemme skal gå helt tabt.

Desuden er der det ved det nuværende system, at partiorganisationerne efterhånden har fået en selvstændig magt, som grundloven ikke kendte noget til. Grundloven kendte i denne sammenhæng to faktorer, vælgerne og folketingsmedlemmerne, ikke andre. Men valgloven, som den efterhånden er blevet udformet, og i stigende grad nu også med de ændringer, der her foreslås gennemført, giver partiet som sådant en ganske stor indflydelse — for øvrigt uden at valgloven nogen sinde har defineret „partiet“. Hvad er et parti egentlig? Jeg ved godt, at det kan man svare meget ironisk på i visse sammenhænge, det skal jeg undlade at gøre her; men det er dog i hvert fald klart nok, hvad det er historisk. Historisk set er et parti en gruppe medlemmer i denne sal. At det senere er blevet udviklet til at være partiorganisationen eller, som man tidligere altid sagde, vælgerforeningerne, er jo egentlig i strid med det oprindelige grundlag.

Det lovforslag, der ligger på bordet her i dag, medfører jo, at folketingsmedlemmer, der er blevet valgt af vælgerne, valgt som følge af en vælgerafgørelse med alle de fejl, der ligger i den nuværende valglov, og som jeg måske skal komme tilbage til for en dels vedkommende, ikke får mulighed for senere at indanke deres politik for de samme vælgeres dom, såfremt folketingsmedlemmerne mister den tilsyneladende uundværlige støtte fra en partiorganisation. Vi er derfor fra vor side noget skeptiske over for den tanke — som mit partis ærede ordfører også gik imod forrige gang — at der fremtidig ikke skulle være mulighed for folketingsmedlemmer for at anmelde nye partier. Den tremandsregel, der fandtes i det forrige lovforslag, synes os slet ikke så dårlig.

I øvrigt må jeg sige, at den højtærede indenrigsminister har vist en beklagelig mistillid til sig selv og til sine ærede efterfølgere i embedet, idet der i lovforslaget indgår en regel om, at folketingets formand skal meddele indenrigsministeren, hvilke partier der opnåede mandater ved det forrige valg. Det kan indenrigsministeren jo

[Poul Dam.]

se i sine egne papirer, da han selv har opgjort valget. Men så er formaliteterne naturligvis i orden.

Med hensyn til det, man kalder vælgernes adgang til at anmelde et nyt parti, kan vi være enige i, at det er en bedre formulering, vi har fået forelagt nu; det er bedre med den længere gyldighed, og det er vel nok også et bedre tal, man er nået frem til. Og så kan jeg personlig tilføje, at jeg er glad over, at den idé med, at man skulle møde op på folkeregistrene og under festlige former og under overvågelse af forskellige myndigheder underskrive sedlen, ikke er nået længere frem, selv om jeg ved, at den højtærede ministre og også adskillige ordførere har haft adskillig sympati for den.

På den anden side er dette med anmeldelsen af partier jo blevet noget sært noget, efter at man har fået denne misforståede fair play-opfattelse, der fører til, at mennesker, der ikke ville drømme om at stemme på et parti, går hen og giver en underskrift, fordi man, som det hedder, skal lade partiet få en chance. Det skyldes måske, at vi er gået bort fra den formulering, der fandtes i tidligere valglove, hvor det hed, at 10.000 vælgere skulle meddele, at de ønskede at deltage i valget som et parti. Det understregede i hvert fald, at det var vælgere, der folte et virkeligt tilhørsforhold til partiet, som man tænkte på i den sammenhæng.

På et enkelt område har man jo ikke villet anvende reglen om, hvor mange vælgere der skulle til for at anmelde et parti, nemlig med hensyn til det, der i lovforslaget kaldes det tyske mindretals parti. Vi er her nået frem til en virkelig interessant nydannelse i dansk lovgivning, nemlig den, at der i valgloven står, at der findes et ganske bestemt, nøjagtigt defineret parti. Jeg håber, at man ikke vil gå videre og lade valgloven bestemme, at der skal findes en række andre veldefinerede partier. Mon man ikke kunne finde en formulering, der også gjorde det muligt for det tyske mindretal som for alle andre demokratiske partier at dele sig efter anskuelser og måske ved lejlighed at opstille to mindretalspartier? Der var jo før krigen en regel om, at partier, der kun op-

stillede i den sønderjyske storkreds, kunne opstille uden hensyn til reglen om de 10.000 underskrifter, som det var dengang.

Ved førstebehandling i sidste samling af de tilsvarende lovforslag behandledes jo samtidig to forslag, der var fremsat af socialistisk folkeparti. Vi har ikke fundet det nødvendigt at fremsætte disse lovforslag igen; men det betyder ikke, at vi har ladet tankerne ligge, vi har i sinde at tage spørgsmålene op i udvalget og eventuelt stille ændringsforslag i samme retning til dette lovforslags anden behandling. Det gælder spørgsmålet om spærrereglerne, det gælder ønsket om at få nedsat valgretsaldern, og det gælder ønsket om at få de politiske partiers afgivelse af regnskaber gjort til en pligt. Vi er klar over, at en nedsættelse af valgretsaldern ikke vil kunne få gyldighed for de kommende kommunevalg, men man kunne måske få det gennemført sådan, at vi sammen med kommunevalget fik en folkeafstemning om valgretsaldern, den folkeafstemning, som jo i givet fald ville være nødvendig.

Der var i lovforslaget i sidste samling flere forslag om ændringer i valgkredsinddelingen, hvoraf kun er bevaret ændringerne i Københavns amt. Jeg må herom sige, at det foreslåede slet ikke forekommer mig at være tilstrækkeligt, når det drejer sig om Københavns amt. Der faldt i dette område ved sidste folketingsvalg 21 mandater i et område, som havde 8 opstillingskredse. Det er et langt større antal mandater i forhold til antallet af opstillingskredse end i noget andet område af landet. En rimelig kredsinddeling ville da også føre op, ikke til 10 kredse, som her er foreslået, men til 13-14-15 kredse, og jeg tror også, at der med den strukturændring, der sker i Københavns amt, er megen rimelighed i at se helt anderledes omhyggeligt på dette område. Men jeg forstod, at det ærede medlem hr. Holger Eriksen tænkte sig, at udvalget skulle arbejde videre med kredsinddelingerne, efter at de presserende sager var overstået, og det er jeg ganske enig i.

Med hensyn til forslaget om ændring af lov om kommunale valg skal jeg kun sige, at det i forslaget bliver tydeliggjort, at tilflyttere skal have adgang til at stemme og fraflyttere skal stryges af valglisten. Jeg kunne i og for sig sige, at der kunne være en

[Poul Dam.]

vis lyst til at vende tilbage til den gamle regel om, at man for at kunne vælge og blive valgt skulle have en vis længerevarende tilknytning til kommunen. Jeg er navnlig bange for én virkning af den nuværende situation; det er den, at Gladsaxe kommune skal blive aldeles overbefolket i den kommende tid, og det forekommer mig meget betænkeligt.

Iver Poulsen: Som det allerede er sagt af flere ordførere, er dette lovforslag jo en genfremsættelse, og selv om der her er tale om en lempelse i forhold til det lovforslag, der blev fremsat sidste år, med hensyn til antallet af partianmeldere, så er et af formålene med lovforslaget ganske tydeligt at skærpe de eksisterende spærregler.

Ved den sidste revision af valgloven i 1961 fik vi en beskeden lempelse i spærreglerne, idet den såkaldte 60.000 stemmers regel blev erstattet med en 2 pct.s regel. Hvor stor værdi denne ændring har haft, er jo lidt tvivlsomt, eftersom 2 pct. af stemmerne ved sidste valg, i 1964, udgjorde 53.000, så vi er vel snart oppe på det punkt igen, hvor vi kan tale om en 60.000 stemmers spærregel. Men selv med den lempelse, vi fik dengang, og en lille lempelse med hensyn til partianmeldere i forhold til det lovforslag, der blev fremsat sidste gang, har det ikke ændret de uafhængiges opfattelse, at spærreglen — selv efter at dette lovforslag eventuelt bliver gennemført — strider imod grundlovens påbud om, at valgloven skal sikre en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne. Det er jo sagt mange gange, og der er givet mange begrundelser, og det er afvist med mange begrundelser, men jeg synes lige, at jeg gerne her vil nævne, hvor urimeligt og grundlovsstridigt spærreglen har virket. Det blev nemlig demonstreret ganske klart ved valgene i 1953 og 1957 på de uafhængiges bekostning og i 1960 og 1964 bl. a. på retsforbundets bekostning.

I 1953 opnåede de uafhængige 58.500

stemmer, men fik ingen mandater; men derimod delte de eksisterende partier, der sad her i folketinget, de fem mandater, som de uafhængige ville have fået, hvis man ikke havde haft denne spærregel. Hvor helt urimeligt det endte, kan jeg fortælle; det endte sådan, at på de uafhængiges stemmer blev der valgt en kommunist ind i folketinget. Det har jo ikke været de uafhængiges vælgeres opfattelse og mening, da de gik hen og stemte, at de på grund af en spærregel, som er grundlovsstridig, skulle hjælpe en kommunist ind i folketinget.

Hvordan det gik retsforbundet i 1960? Ja, da opnåede partiet 53.000 stemmer, men fik overhovedet ingen repræsentation, selv om de havde stemmer nok til 4, måske 5 mandater. Endelig vil jeg lige nævne, hvordan det gik retsforbundet i 1964. Så vidt jeg husker, fik de 37.000 stemmer, og det skulle jo være tilstrækkeligt til 2 mandater, men heller ikke de to mandater fik de. Stemmerne blev delt af andre partier, og da fik de uafhængige, fordi vi var så heldige at komme over spærregelens tal, det sidste mandat; det fik vi for 13.500 stemmer, og det var altså et mandat, som egentlig tilkom retsforbundet, hvis der skulle være retfærdighed til, og det synes vi der skal. Derfor synes vi, at spærreglen skal afskaffes, for mandaterne skal være udtryk for vælgerne opfattelse, og det er de ikke, når man opretholder denne regel.

Om en enkelt af de påstande, man slynger ud med hensyn til de små partier, vil jeg gerne sige følgende. Man hævder, at de små partier er farlige for et funktionsdygtigt folkestyre; man siger, at hvis der bliver for mange partier her i folketinget, ja, så kan tinget ikke arbejde. Ja men kan man egentlig tale om et folkestyre, hvis det er sådan, at magt, store og stærke organisationer og partier, undertrykker mindretallene og undertrykker dem som oftest så tidligt, at de ikke engang kan få tid til at vokse sig større? Det er i hvert fald ikke den form for folkestyre, som er forudsat i vor grundlov, som siger, at valgloven skal

[Iver Poulsen.]

sikre en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser ude i befolkningen.

I forbindelse med ministerens lovforslag vil jeg da gerne lige minde om de uafhængiges lovforslag fra 1961, der gik ud på — det står i bemærkningerne — ophævelse af spærrereglerne og forsøg på at bringe valgloven i overensstemmelse med grundloven. Derfor kan vi under ingen omstændigheder gå med til en skærpelse af spærrereglerne, og det forslag, der foreligger her i dag, er en skærpelse, idet antallet af underskrifter forlanges sat op fra de 10.000 til $\frac{1}{175}$ af de ved sidste valg afgivne stemmer, hvilket vil sige sådan noget som 14.500 stemmer, som et mandat kostede i gennemsnit ved sidste valg. Men vi har tidligere givet udtryk for, at hvis den spærreregul, som går på selve valgresultatet, kunne blive lempet, så havde vi ikke noget imod, at man hævede antallet af underskrifter. Jeg har engang her fra talerstolen nævnt et tal, jeg har sagt: måske 15.000, og ved første behandling af det lovforslag, der blev fremsat sidste år, sagde mit partis ordfører, at vi ikke havde noget imod en ajourføring af dette tal; det skulle måske hæves noget. Om $\frac{1}{175}$ er det rigtige, er jo vanskeligt at sige, men 10.000, det er i hvert fald et tal, som man er kommet til netop ved det at tænke på et tal; det er ikke noget, der kan sagligt begrundes.

Nu synes man, det kan være passende, fordi vælgermassen er blevet større, at hæve tallet til 20.000, og så varer det måske ikke så længe, før de store partier hitter ud af, at de kan skærpe spærrereglen ved at hæve det til 30.000, man ved det ikke. Derfor er vi efter nøje overvejelse kommet til det resultat, at det er i hvert fald rart at have noget ganske konkret at holde sig til, og det får man jo. Hvor sagligt det er, ved jeg ikke, men det er i hvert fald mere sagligt end det at tænke på et tal, som store partier kan ændre, når det passer dem.

Derfor kan vi godt gå med til, at man hæver antallet af underskrifter fra 10.000 til $\frac{1}{175}$ af de afgivne stemmer ved sidste valg; men som jeg sagde før, det er under den bestemte forudsætning, at der sker en tilsvarende svækkelse af de spærreregler, der ligger i selve valget. Vi ønsker spærrereglerne i selve valgresultatet fjernet, sådan

at de vanskeligheder, et lille nyt parti skal overvinde for at få andel i tillægsmandaterne, skal ligge forud for valget. Når de vanskeligheder er overstået, skal det lille parti have nøjagtig de samme vilkår som de større partier, og det har man ikke, når man placerer spærrereglerne i valgresultatet; det har de uafhængige jo praktiske erfaringer for. Vi oplevede to valg, i 1953 og 1957, hvor man overhovedet ikke beskæftigede sig med den politik, de uafhængige stod for, men kastede sig ud i en usaglig stemmespildskampagne og sagde: det er fuldstændig ligegyldigt, hvad de mennesker mener politisk, I skal ikke stemme på dem, for de får ikke stemmer nok, de skal op på 60.000 — som vil skulle dengang. Det var den eneste kampagne, der blev ført imod de uafhængige, og det tør vel nok siges, at den var uretfærdig og usaglig. Derfor er det som sagt en betingelse for, at vi kan gå med til at ændre antallet af anmeldere og hæve det til $\frac{1}{175}$, at der slækkes i det mindste tilsvarende i de spærreregler, der ligger i selve valgresultatet. Det kan vi naturligvis ikke vente at få ørenlyd for, men jeg vil da sige her, at vi til anden behandling vil stille ændringsforslag på dette punkt.

Med hensyn til bortfald af folketingsmedlemmers ret til at anmelde et parti synes vi, tanken er rigtig, og den kan vi tilslutte os.

Vi er naturligvis også meget glade for, at gyldighedsfristen for anmeldelserne nu udvides, sådan at de gælder en valgperiode. Det er meningsløst, at man skal udsættes for, som retsforbundet blev det i 1963, at skulle ud og foretage indsamling af underskrifter to gange, så den ændring er vi meget tilfredse med.

Hvad angår det tyske mindretal, kan vi også gå ind for den af ministeren foreslåede bestemmelse.

Vi finder det endvidere fuldkommen rigtigt og rimeligt, at stillerne skal underskrive kandidatlisten. Det er noget, som jeg altid personlig har brugt, men jeg ved jo, at det ikke bruges alle steder, og jeg ved jo også, at det har været årsag til visse uheldige komplikationer. Derfor er det efter vor opfattelse helt korrekt og rigtigt, at stillerne underskriver kandidatlisten eller en genpart, som der står. Det er en detalje, som jeg ikke må komme ind på her ved første be-

[Iver Poulsen.]

handling, men det får vi vel redegjort for i en bekendtgørelse, om man kan nøjes med at maskinskrive hovedet og så have en seddel for hver underskriver, hver stiller, eller det skal være en hel genpart. Her vil jeg bare sige, at hvis man kan klare sig med en mindre lap papir, så er her tale om en besparelse, og de uafhængige er jo meget stærkt interesserede i besparelser.

Hvad angår lodtrækning, hvis kvotienterne er lige, er det jo ganske givet, at de uafhængige er meget glade for, at denne bestemmelse kommer ind, for der var jo visse kedelige komplikationer ved det sidste folketingsvalg. Vi uafhængige er jo ikke vant til, at vi giver anledning til ret store ændringer i dansk lovgivning, men her er vi altså kommet til at være skyld i, at der kommer en fornuftig ændring.

Med hensyn til den kommunale valglov skal jeg ikke sige andet, end at vi stort set synes, at lovforslaget er udmærket, men vi vil naturligvis ikke binde os endeligt, før vi ser, hvad udvalgsbehandlingen fører til.

Niels Westerby: Med hensyn til det af den højtærede indenrigsminister fremsatte forslag til ændring af den kommunale valglov kan jeg meddele, at det forekommer tilfredsstillende, men jeg må ligesom det ærede medlem hr. Iver Poulsen sige, at vor holdning vil være bestemt af, hvad der kommer ud af udvalgsbehandlingen.

Med hensyn til spørgsmålet om en valglov til folketinget er det jo navnlig spørgsmålet om spærreregler og stiftelsen af nye partier, som har påkaldt interessen.

Må jeg om spørgsmålet opstilling af nye partier ved valg, opstilling af partier, der ikke kom ind ved det sidste folketingsvalg, gøre et par bemærkninger. For det første om underskriftsindsamlingen. Hvad angår underskriftsindsamlingsspørgsmålet, er der jo tale om både en skærpelse og en lempelse. Der er en lempelse i den forstand, at nu skal underskriften gælde for hele valgperioden, medens den tidligere kun gjaldt for et år. Det var et spild af tid, at folk hvert år skulle gå ud og få fornyet de samme underskrifter, og en fuldstændig urimelighed at stille vælgerne over for, at man ikke kunne betragte dem som så standhaftige og ved-

holdende, at en underskrift indgivet én gang i valgperioden ikke også kunne gælde for hele valgperioden. Jeg synes, denne ændring er en meget god ting.

Jeg synes også, skærpelsen er forholdsvist rimelig, omend jeg ikke er så begejstret for den som for lettelsen. Det er jo sådan, at vi i den nugældende valglov har et krav om 10.000 underskrifter, medens lovforslaget stiller krav om $\frac{1}{175}$ af de ved det sidst afholdte folketingsvalg afgivne gyldigestemmer eller nærmere betegnet et sted mellem 14.000 og 15.000 stemmer. Jeg er alligevel tilbøjelig til at acceptere ændringen ud fra den betragtning, at 10.000 er et tal, der er grebet helt ud af luften. Hvorfor netop 10.000? Det er ikke sat i forhold til noget. Det er noget, man har grebet tilfældigt ud af den blå luft, og det har da også vist sig, at man ustandselig rejser spørgsmålet om, hvor mange underskrifter der skal til. I sidste samling drøftede man, om man skulle forhøje tallet til 20.000. Hvornår vil man give sig til at drøfte, om det skal være 30.000 eller 25.000? Det er et spørgsmål, der vil blive gjort til genstand for idel forhandling, diskussion og tovtrækkeri.

Derimod synes jeg, at den højtærede indenrigsminister med forslaget om $\frac{1}{175}$ af de afgivne stemmer ved sidste valg har fundet et kriterium, som kan blive varigt; det skal ikke stadig reguleres og gives ikke i hver eneste valgperiode anledning til forhandlinger, tovtrækkeri og spild af tid, for man ved nogenlunde, hvad man har at rette sig efter.

Jeg har en enkelt lille tilføjelse til lovforslaget. Det er ikke, fordi jeg i særlig grad føler mig knyttet til Danmarks retsforbund; men jeg har lagt mærke til, at Danmarks retsforbund har stillet det forslag, at et parti, der ved det sidst afholdte valg fik flere stemmer, end der kræves underskrifter til ved stiftelsen af et parti, også bør kunne opstille og få andel i tillægsmandaterne alene på dette grundlag. Som bekendt fik Danmarks retsforbund ved sidste valg nogle og tredive tusinde stemmer, og der skal for at anmelde et parti samles mellem 14.000 og 15.000 underskrifter. Det er urimeligt, at det, at 32.000 mennesker har vist en så stærk tilknytning til et parti, at de har givet det deres stemme, ikke kan være grundlag for at opstille. Jeg vil derfor mene, at det vil være rigtigt i

[Niels Westerby.]

lovforslaget at indføje en bestemmelse om, at man ikke blot kan opstille på grundlag af 14.000-15.000 indsamlede underskrifter, men også når man har opnået et stemmetal, der ligger over det ved det sidst afholdte valg krævede antal underskrifter.

Spørgsmålet om spærrereglen kan der siges meget både for og imod. Det værste ved spærrereglen er, at den bliver misbrugt af de store partier i agitationen. Det bør være sådan i et sandt folkestyre, at det, det drejer sig om, er de standpunkter, de forskellige har, hvorefter vælgerne kan tage stilling til synspunkterne. Det er et usagligt og uvederhæftigt argument i en valgkamp over for vælgerne at sige, at hvis de stemmer på det eller det parti, kan det føre til stemmepild. Den største betænkelighed ved spærrereglen er altså, at den frister store, gamle og velkonsoliderede partier til at bruge stemmepildsagitationen i en situation, hvor de ingen gode argumenter har. Men naturligvis: fornyelse, forbedringer og frisk luft kommer der jo til standighed i folkestyret, og jeg håber, at vi efterhånden kan leve op til kravet om ikke at bruge stemmepildsargumentet i valgkampen, men stå for og med de synspunkter, vi har.

Jeg vil dog gerne gøre opmærksom på, at liberalt centrum ikke i denne folketingsperiode vil stille noget forslag om at lempe på den nugældende spærreregulering om 2 pct. som betingelse for at få andel i tillægsmandaterne. Vi er bestemt ikke interesseret i at gøre det lettere for os selv. Vi vil gerne være med til, at det skal være svært, for vi har så megen tillid til egne kræfter, at vi nok skal klare det, selv om det er svært. Men liberalt centrum må forbeholde sig at tage spørgsmålet op igen efter næste valg, når vi har bevist, at vi kan komme ind, selv om der er en forholdsvis stram spærreregulering.

Endelig har jeg en bemærkning til forslaget om at ophæve folketingsmænds adgang til at anmelde et nyt parti. Også det kan der siges meget for og imod, og jeg skal ikke forlænge diskussionen. Den største betænkelighed er, at partidisciplinen bliver sat mere i højsædet, når det enkelte folketingsmedlem ikke længere har adgang til at anmelde et nyt parti i en kritisk situa-

tion. Man må jo huske, at der meget ofte kan opstå en kritisk situation herinde netop så kort tid forud for et valg, at vedkommende folketingsmedlem ikke har den fornødne tid til at samle underskrifter. Man kan altså komme til, at den enkelte persons overbevisning ligefrem træder i baggrunden, medens partiet kan køre rundt med vedkommende, fordi han ikke har andre muligheder.

Men heller ikke her ønsker liberalt centrum at gøre det lettere for sig selv. Vi ønsker ikke at pukke på, at denne ret skal opretholdes. Men liberalt centrum må forbeholde sig at tage spørgsmålet op efter næste valg. Dog vil jeg gøre opmærksom på, at det er et almindeligt princip i demokrati, at der ikke skal lovgives med tilbagevirkende kraft. Må jeg først komme med en lille analogi til det. Hvis man f. eks. gennemfører en ny myndighedslov og i en sådan lov vil fastsætte, at nu er 25 år bedre end 21 år, idet mange yngre måske ikke altid indgår lige betryggende retshandler, vil man naturligvis ikke dermed statuere, at de, der er 22, 23 eller 24 år, hermed er umyndige. Man ville selvfølgelig fastsætte en overgangsregel, hvori man skrev, at for fremtiden var hovedreglen, at myndighedsalderen var 25, men at de, der var blevet myndige under den tidligere regel, fortsat skulle være det. På lignende måde kunne man over for dette lovforslag spørge, om det ikke i en vis forstand regulerer tingene med tilbagevirkende kraft. Reglen er i øjeblikket den, at indenrigsministeren forud for valget spørger folketingets formand, hvor mange partier der er i folketinget, og folketingets formand har kun én ting at gøre, nemlig tælle partierne og meddele, hvor mange der er og deres navne. Efter lovforslaget skal folketingets formand tælle, hvor mange partier der var opstillet og kom ind i folketinget ved det sidste folketingsvalg. Folketingets formand har altså også her en ganske automatisk funktion — det er heldigvis ikke almindeligt, at den højtærede formand for folketinget har en forholdsvis automatisk og mekanisk funktion, men her er en undtagelse. I den højtærede indenrigsministers lovforslag flytter man i virkeligheden tidspunktet bagud. Man siger ikke længere, at tidspunktet for konstateringen er ved udskrivningen af folketings-

[Niels Westerby.]

valget, men det er det sidst afholdte folke-
tingsvalg.

Jeg stiller så det spørgsmål: hvad så med
en anmeldelse, som har fundet sted i folke-
tinget imellem det sidst afholdte folketings-
valg og udskrivningen af et valg? I øjeblik-
ket har en anmeldelse den virkning, at man
kan stille op til folketingsvalget uden at
indsamle underskrifter. Det har den ikke
efter lovforslaget, man skyder i virkelig-
heden tiden længere tilbage og knytter en
mere begrænset virkning til anmeldelsen af
partiet end efter den gældende lov. Man giver
skærpede regler med tilbagevirkende kraft.
Det er ikke, fordi jeg vil pukke på det, men
her er virkelig noget, som jeg tror det er
værd at hæfte sig ved. Det er nemlig meget
farligt i et retsdemokrati at give bestem-
melser med tilbagevirkende kraft. Det er
altid meget farligt ikke at hæge om dette
princip: ikke at give bestemmelser tilbage-
virkende kraft.

Selv om jeg meget nødig vil gøre syns-
punktet gældende i denne debat, tror jeg,
det er rigtigt at gøre opmærksom på det.
Den tanke kunne måske strejfe mig, at det
er vel ikke sådan, at der i de gamle partier
er ængstelse for liberalt centrum, at man vil
lave et hurtigt valg, således at de fornødne
underskrifter ikke kan nå at blive samlet,
så liberalt centrum ikke kan stille op? Jeg
siger ikke, det er sådan, men jeg kunne jo
spørge, om ikke en sådan ængstelse kunne
være drivkraften i udformningen af denne
bestemmelse. Jeg tror, man skal se på dette
i udvalget. Jeg vil i hvert fald meget anmode
om, at princippet om ikke at lave bestem-
melser med tilbagevirkende kraft bliver
holdt i hævd og ære i lovgivningsarbejdet
her i det høje ting.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup):
Jeg takker de ærede ordførere, som næsten
undtagelsesfrit har givet udtryk for, at man
nu i et udvalg må i gang med arbejdet med
de to lovforslag for at søge dem fremmet
mest muligt, også af hensyn til det fore-
stående kommunale valg. Jeg er ganske
enig i, at det vil være rigtigt, at udvalget —
efter at have afgivet betænkning om disse
lovforslag og efter deres gennemførelse —
fortsætter arbejdet med den kredsmlæg-
ning, som vi alle ved er nødvendig. Da tiden

imidlertid er så stærkt fremrykket, skal jeg
kun knytte kommentarer til ganske enkelte
af de fremsatte bemærkninger.

Til det ærede medlem hr. Harald Nielsen
og andre ærede ordførere vil jeg først sige,
at jeg er særdeles villig til i udvalget at
diskutere spørgsmålet om formuleringen af
bestemmelsen om det tyske mindretals ret-
tigheder.

Til det ærede medlem hr. Jens Chr.
Christensen vil jeg sige, at jeg ikke er enig i
flertallet af de indvendinger, det ærede
medlem rejste, og hvis begrundelse jeg
meget vel forstod. Der er dog et enkelt
punkt, som jeg tror vi med fordel kan dis-
kutere i udvalget, nemlig spørgsmålet om
stedfortræder.

Det ærede medlem hr. Haunstrup Clem-
mensen nævnte et spørgsmål, jeg mener vi
ubetinget bør diskutere, nemlig spørgsmålet
om udsendte diplomaters ret til at stemme.
Jeg vil dog gøre det ærede medlem op-
mærksom på, at vil man gå videre end til
de udsendte diplomater, kan der blive tale
om et afgrænsningsspørgsmål, som er uhyre
vanskeligt.

Flere ærede medlemmer, deriblandt det
ærede medlem hr. Baunsgaard, interesserede
sig for placeringen af Fladså kommune i
Næstved eller Præstø og pegede med rette
på, at vi her lægger en storkommune til den
store valgkreds og derved fratager den min-
dre valgkreds en del af dens område. Jeg vil
imidlertid tro — det er også baggrunden for,
at lovforslaget har fået den formulering, det
har — at den overvejende stemning i kom-
munen vil være for at komme til Næstved,
men det er klart, at det spørgsmål som et-
hvert andet spørgsmål er åbent til debat
i udvalget.

Det ærede medlem hr. Poul Dams prin-
cipielt interessante betragtninger kunne
godt friste til en imødegåelse. Han ved, at
vi er hamrende uenige, selv om jeg erkender,
at han fremstiller sit synspunkt på den mest
charmerende, tilforladelige og ind i sindet
luskende måde.

Det ærede medlem hr. Iver Poulsen går
jeg mere direkte på. Han ved, at vi også er
ganske uenige, og at han aldrig kommer
nogen vegne med mig.

Det ærede medlem hr. Niels Westerby er
langt den farligste. Jeg komplimenterer
det ærede medlem, fordi han har fundet

[Indenrigsministeren.]

det dér med den tilbagevirkende kraft. Jeg konstaterer også, at det ærede medlem ikke ville påberåbe sig det, ikke ville ønske nogen ændring, fordi det kunne tage sig ud, som om det gjaldt hensynet til det ærede medlems eget nyanmeldte parti. Det kunne da heller ikke falde mig ind at stille forslag om en ændring, for det ville jo være udtryk for, at jeg ikke delte det ærede medlems blinde tillid til hans store fremtid i dansk politik. Jeg takker for tilslutningen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Holger Eriksen: Jeg foreslår, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring i lov om påligningen af indkomst- og formueskat til staten.

Valgt blev: *Peter Nielsen, Holger Eriksen, Ove Hansen, Egon Jensen, Hans Lund, Chr. Rasmussen, Børge Schmidt, Eigil Schytt, Foged, Alfred Bøgh, Jens Chr. Christensen, Guldberg, Haunstrup Clemmensen, Gottschalck-Hansen, Hastrup, Axel Sørensen og Aksel Larsen.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående: Forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v.

og
forslag til lov om ændring af lov om beskatningen af medlemmer af investeringsforeninger.

Valgt blev: *Peter Nielsen, Holger Eriksen, Ove Hansen, Erhard Jakobsen, Egon Jensen,*

Hans Lund, Erling Olsen, Carl Petersen, Ib Thyregod, Foged, Axel Kristensen, Jacob Sørensen, Haunstrup Clemmensen, Fanger, Hagen Hagensen, A. C. Normann og Aksel Larsen.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Albertsen har meddelt mig, at han ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren tage initiativet til en forhøjelse af satserne for børnebidrag og børnetillæg efter forsorsloven og den sociale pensionslovgivning?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid efter spørgetiden i morgen.

Medlemmer af folketinget Thisted Knudsen og Ninn-Hansen har meddelt mig, at de ønsker til ministeren for kulturelle anliggender at stille følgende forespørgsel:

„Under henvisning til § 5 i lov om radiospredning anmodes ministeren om at redegøre for sin stilling til TV-avisens organisationsform og økonomi, samt om der er tilvejebragt et tilstrækkeligt effektivt og rationelt samarbejde mellem radio og fjernsyn.“

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 27. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til ministeren for kulturelle anliggender af Thisted Knudsen og Ninn-Hansen.*
- 3) *Første behandling af:*
Forslag til lov om årpenge for tronfølgeren, prinsesse Margrethe.
- 4) *Første behandling af:*
Forslag til lov om midlertidige driftslån til boligbyggeriet.
- 5) *Første behandling af:*
Forslag til lov om ændringer i toldloven.
- 6) *Første behandling af:*
Forslag til næringslov.